

191 . Târgu Trotuș | Județ: Bacău | Punct: Țarna Nouă, Sectorul III, Biserica Catolică | Anul: 2006

Anul: 2006

Cod RAN: 25834.01;25834.02

Perioade: Evul Mediu

Epoci: Evul Mediu

Tipuri sit: tip neprecizat

Categorii sit: Domestic

Autori: Alexandru Artimon, Dimitrie-Ovidiu Boldur, Lăcrămioara Stratulat

Instituții: Direcția Județeană pentru Cultură Bacău, Complexul Muzeal "Iulian Antonescu", Bacău, Complexul Muzeal "Iulian Antonescu", Bacău

Raport

Cercetările arheologice au fost întreprinse de Complexul Muzeal "Iulian Antonescu" Bacău, cu fonduri financiare puse la dispoziție de Consiliul Județean Bacău și s-au desfășurat în perioada 25 septembrie-25 octombrie 2006.

Menționăm faptul că cercetările arheologice, începute la Tg. Trotuș în 1975, au căpătat caracterul de săpături sistematice, în toamna anului 1976, când a fost depistată vatra veche a orașului.

În perioada anilor 1976 - 2005 au fost trasate, în vatra veche a orașului, un număr de 44 secțiuni, dispuse astfel încât, în funcție de formele de teren, dar și de posibilitățile reale de lucru, să se obțină cât mai multe date și informații privind așezarea medievală urbană de aici.

Din datele arheologice obținute până în prezent, a reieșit faptul că în perimetrul cercetat au fost descoperite un număr de 47 de locuințe, 11 cuptoare de uz casnic și ars oale, 22 gropi menajere, fundația unei vechi biserici românești de rit ortodox din sec. XIV-XV, precum și un cimitir, afiliat acestei biserici, aparținând sec. XV-XVII, din care au fost dezvelite integral 214 morminte.

În același timp, merită să evidențiem că în urma acestor ample cercetări arheologice s-a descoperit un bogat material, format din ceramică de uz casnic și ornamentală, obiecte de fier de diverse întrebuințări meșteșugărești, gospodărești și de uz casnic, obiecte de podoabă și monede locale sau de factură străină (germane, turcești, poloneze, raguzane, venețiene, ungurești, rusești, etc.)¹.

Obiectele istorice scoase la lumină aparțin epocii medievale, cu precădere sec. XIV-XVII. În zonă au fost surprinse și materiale ceramice, găsite sporadic în perimetrul cercetat, care aparțin epocii neolitice - cultura Cucuteni.

În campania de cercetări a anului 2006 ne-am propus investigarea în continuare a zonei de S a orașului, unde se află astăzi biserica catolică. Acest lucru era necesar pentru clarificarea unor date istorice privind geneza și evoluția acestui monument istoric, de caracter cultural, aparținând comunității catolice din vechiul oraș medieval Trotuș.

În acest scop, în ziua de 25 septembrie 2006, în zona rezervată nouă de către conducerea bisericii catolice din Tg. Trotuș, cu aprobarea Episcopiei catolice de Iași, aflată la cca. 38 m spre S de biserica catolică actuală, s-a trasat secțiunea XLV, cu L= 16 m și cu o l= 2 m, orientată pe direcția N-S.

Cercetările întreprinse la această secțiune, au scos la lumină vestigii importante din mai multe epoci istorice. În primul rând, am constatat că într-o anumită perioadă, și ne referim cu certitudine la sec. al XVI-lea, terenul a fost rezervat unor înmormântări ce aparțineau unei biserici de rit catolic, ce a fost ridicată în zonă, cum sugerează unele documente de la mijlocul sec. al XVI-lea².

Într-adevăr, în cadrul secțiunii XLV au fost depistate foarte multe morminte, din mai multe epoci

istorice, ce se întind pe o perioadă cuprinsă între sec. XVI-XIX. Densitatea acestor înmormântări, într-un perimetru restrâns, ne-a surprins, ținând cont de dese reînhumări într-o suprafață mică de teren. Aceste înmormântări succesive au distrus aproape complet situația stratigrafică din această secțiune. Precizăm că, totuși, în anumite porțiuni ale secțiunii XLV, am reușit să elucidăm anumite aspecte ale vieții umane de-a lungul vremurilor, pe baza materialelor arheologice. Ne referim la ceramica de uz casnic și ornamentală, la unele obiecte de podoabă și monede aparținând mormintelor din această secțiune, dar și a altor obiecte aparținând culturii materiale din zonă.

Din analiza datelor pe care le avem la dispoziție, pe baza materialelor arheologice, reiese că în acest perimetru, cele mai vechi urme aparțin epocii sec. III-IV. Ipoteza noastră are la bază fragmentele ceramice descoperite în stratul de pământ aparținând epocii respective. Aceste materiale sunt sporadice și nesemnificative, dar ele ne conduc la concluzia că în zonă există așezări din aceste veacuri. La fel, pe baza materialelor arheologice surprinse în cadrul secțiunii XLV, s-a dovedit că un nivel de locuire aparține sec. XIV-XV. În anumite porțiuni în care nu s-au realizat înmormântări, s-a observat existența acestui nivel de locuire, cu precădere de la sfârșitul sec. al XIV-lea - începutul sec. al XV-lea.

De asemenea, s-a constatat că gropile mormintelor vechi, din sec. al XVI-lea, străpungeau nivelul de locuire din sec. al XIV-lea. Numai așa explicăm prezența în cadrul secțiunii a materialelor arheologice (ceramică), aparținând sec. XIV-XV. Elocvente sunt în această direcție fragmentele de la buze de vas caracteristice acestei perioade istorice (sec. XIV-XV), dar și prezența ceramicii cenușii fine, aparținând coloniștilor germani de la sfârșitul sec. al XIV-lea - începutul sec. al XV-lea. Merită menționate și fragmentele de la cahle, din care unele sunt decorate cu motive heraldice, animaliere, geometrice și florale caracteristice sec. al XVI-lea.

În cadrul secțiunii XLV au fost dezvelite un număr de 14 morminte, din care cinci morminte (M2, M4, M5, M12 și M13) au fost dezvelite integral, celelalte fiind reînhumări. Deși suntem la începutul cercetărilor la acest cimitir, din datele pe care le-am obținut, putem să emitem ipoteza că este vorba de o necropolă aparținând bisericii catolice, ridicată în zonă la 1557 și reclădită la 18133.

Mormintele aparțineau comunității catolice a orașului și satului Tg. Trotuș și se întindeau pe o perioadă de patru sec. (XVI-XIX). Erau morminte de adulți și copii, constituind dovada că este vorba de un cimitir obișnuit. Cu prilejul săpăturilor arheologice s-au făcut unele observații asupra ritului de înmormântare și obiectelor de inventar găsite în aceste morminte. Gropile mormintelor, de formă dreptunghiulară, erau săpate la ad.max de 1,10 m și cea minimă de 0,60 m, față de nivelul actual de călcare. În mormântările prezintă un caracter de uniformitate, datorat ritului creștin, scheletele fiind descoperite culcate pe spate, în poziție întinsă, cu brațele paralele cu corpul și îndoite din cot, formând un unghi aproape drept. În majoritatea cazurilor, mâinile sunt îndoite în zona superioară a abdomenului, așezate una peste alta, în mod obișnuit - mâna stângă peste cea dreaptă, iar în rest stau așternute peste stern (brațul cu antebrațul formează un unghi drept). Unele mici deviații de orientare spre SE sau NV de datorează, probabil, anotimpului în care s-a făcut înhumarea.

Referitor la mormintele descoperite aici, se observă faptul că au analogii cu cele găsite la Tg. Trotuș - cimitirul ortodox4, Ștefan cel Mare5 și Bacău6.

Inventarul mormintelor poate fi considerat, până în prezent, în general modest, atât din punctul de vedere al numărului de obiecte găsite, cât și din punctul de vedere al calității și al valorii artistice al obiectelor.

La morminte, sau în groapa lor, s-au găsit următoarele obiecte: un fragment de la un cercel din sârmă de bronz răsucită (la M2); o monedă de argint aparținând lui Sigismund III (1578-1632), de tipul solidus, găsită în c. 2, ce aparținea cu siguranță unui mormânt de reînhumare; o altă monedă foarte corodată, la care nu s-a putut descifra emitentul, a fost găsită în același c. al secțiunii XLV; la fel, nu s-a putut descifra emitentul nici la moneda găsită în c. 3 din această secțiune; în mormântul 2 s-a descoperit o monedă de argint, într-o stare de conservare relativ bună, care era de tipul solidus, emisiune aparținând aceluiași Sigismund III (1578-1632); în mormântul 13 a fost găsit un medalion din bronz, ce are încrustat anul 1854, a cărui prindere se realiza printr-un colier împletit cu sârmă din cupru, la care erau adăugate mărgelile din sticlă și piese de os.

Descoperirea acestui cimitir ne-a obligat să cercetăm această zonă, pentru a delimita întinderea lui și descifrarea istoriei acestei necropole. În primul rând, am constatat că limita de S a cimitirului a fost surprinsă în c. 6 al secțiunii XLV. Într-adevăr, între m. 12-16 înspre S, nu există nici un mormânt.

Pentru verificarea întinderii cimitirului în zona de V, s-a trasat secțiunea XLVI, în L de 23 m și l de 2 m, orientată N-S și paralelă cu secțiunea XLV, la distanță de 13 m față de prima.

Cercetările întreprinse la această secțiune nu s-au soldat cu dezvelirea vreunui mormânt, ceea ce ne-a determinat să verificăm în continuare întinderea spre E a cimitirului. În schimb, în cadrul secțiunii XLVI am descoperit alte vestigii istorice de valoare deosebită. În umplutura pământului scos din această secțiune, au ieșit la iveală mai multe fragmente ceramice. Cele mai vechi aparțineau sec. III-IV, ceea ce ne dovedește că, undeva, în apropiere, se află o puternică așezare din aceste secole.

Surpriza cea mare a reprezentat-o, pentru noi, descoperirea unei foarte interesante locuințe din a doua jumătate a sec. al XIV-lea. Aceasta a fost surprinsă în c. 4-6, iar pentru cercetarea ei s-a trasat Caseta nr. 1, în L de 4,00 m și având o l de 2,50 m. După scoaterea pământului de umplură, am reușit să depistăm întregul contur al acestei locuințe.

Din observațiile întreprinse, atât cele stratigrafice cât și de altă natură (materialul arheologic recuperat din locuință), reiese că locuința este de plan rectangular, cu dimensiunile de 4,00 m L și 3,50 m l. Fiind construită în a doua jumătate a sec. al XIV-lea, ea a funcționat până în primele decenii ale sec. al XVI-lea. Ad.max a locuinței este de 0,90 m, în partea de V și 0,80 m în partea de E.

Stratigrafia locului în care s-a descoperit locuința este relativ necomplicată. Baza săpăturii este reprezentată de solul viu, de culoare galben murdar. La partea superioară a solului viu, și fără ca până în prezent să fi aflat un complex anume căruia să-i aparțină sau să se înscrie într-un strat continuu de cultură, au apărut fragmente ceramice aparținând sec. III-IV. Urmează un strat de pământ de culoare cenușiu deschis, corespunzător nivelului de locuire din a doua jumătate a sec. al XIV-lea - sec. al XV-lea. Stratul imediat următor, de culoare cenușiu închis, destul de bogat în materiale arheologice, corespunde nivelului de locuire din sec. XVI-XVII. În sfârșit, deasupra acestui strat, se găsește stratul actual vegetal, care are, de la bază și până la nivelul actual de călcare, materiale aparținând sec. XVIII-XX. Locuința este săpată de la nivelul de pământ cenușiu deschis, aparținând sec. XIV - începutul sec. XV.

În locuință s-au găsit fragmente ceramice din pastă cenușie, arsă reducător și fragmente din pastă cărămizie, arsă oxidant. În proporție mică (5%) sunt fragmentele ceramice din pastă cenușie fină arse reducător, care aparține coloniștilor germani stabiliți la Troțuș în a doua jumătate a sec. al XIV-lea - începutul sec. al XV-lea.

Din analiza efectuată la fața locului, pe baza studierii situației stratigrafice, dar și a materialului arheologic recuperat, reiese că locuința a fost părăsită de proprietarul ei în mod intenționat, în primele decenii ale sec. al XVI-lea. Din izvoarele scrise se constată că în această zonă, la mijlocul sec. al XVI-lea (mai precis la 1557)⁷, în acest perimetru se va ridica biserica catolică, iar în jurul ei, cimitirul de caracter orășenesc și sătesc.

În apropierea locuinței, între m. 2-5, s-a descoperit o groapă menajeră ce aparținea acesteia, săpată de noi până la ad. de 1,10 m, dar care din motive obiective nu a fost cercetată integral. În cadrul secțiunii XLVI s-au descoperit și fragmente ceramice sau de la cahle, din sec. XVI-XVII.

Finalizarea cercetărilor la această secțiune ne-a determinat să urmărim cimitirul spre zona de E, fapt pentru care am trasat secțiunea XLVII, cu L= 23 m și l= 2 m, orientată pe direcția N-S și paralelă cu secțiunile XLV și XLVI.

În cadrul secțiunii cercetate integral până la pământul viu, nu s-au găsit morminte, dar nici alte construcții. În schimb s-au găsit numeroase fragmente ceramice din sec. XIV-XVII, care vor forma obiectul cercetării viitoare.

În campania anului 2007 se va urmări cercetarea cimitirului în zona de N și E, în vederea stabilirii limitelor acestei necropole și a datelor istorice necesare cunoașterii ei și implicit asupra istoriei bisericii catolice și a vechiului oraș Troțuș.

Note

- 1. Alexandru Artimon, Orașul medieval Troțuș în sec. XIV-XVII. Geneză și evoluție, Bacău, 2003, p. 87-257; idem, Așezarea medievală urbană de la Tg. Troțuș, CCA 2000, p. 107-109; Alexandru Artimon, Lăcrămioara Stratulat, Așezarea medievală urbană de la Tg. Troțuș, CCA 2004, p. 351-352; Alexandru Artimon, Lăcrămioara Stratulat, Așezarea medievală urbană de la Tg. Troțuș, CCA 2005, p. 383-384; Alexandru Artimon, Lăcrămioara Stratulat, Așezarea medievală urbană de la Tg. Troțuș, Campania 2005. A fost trimisă cu întârziere, dar n-a fost inclusă în Cronica cercetărilor pe 2005.
2. Nicolae Stoicescu, Repertoriul bibliografic al localităților și monumentelor medievale din Moldova, București, 1974, p. 865.
3. Ibidem.
4. Alexandru Artimon, Orașul medieval Troțuș..., p. 174-187.
5. Alexandru Artimon, Constantin Eminovici, Cercetări arheologice în așezarea medievală din comuna Ștefan cel Mare (jud. Bacău), Carpica 10, 1978, p. 279-282.
6. Alexandru Artimon, Contribuții arheologice la istoria orașului Bacău, Carpica 13, 1981, p. 20.
7. Nicolae Stoicescu, op. cit., p. 865.

Informații suplimentare online

[Raportul 3786 din cronica.cimec.ro](http://raportul3786.din.cronica.cimec.ro)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](http://localizare.pe.harta.folosind.Mapserver.Cimec.ro)
